

***A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete***

Az ügy száma: Gfv.VI.30.087/2021/7.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke
Dr. Osztovits András előadó bíró
Dr. Farkas Attila bíró
Dr. Puskás Péter bíró
Dr. Orosz Árpád bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: Kálóczi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Kálóczi Szilvia ügyvéd)

Az I. rendű alperes: ...

Az I. rendű alperes képviselője: Mészáros Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Csikász Levente ügyvéd)

A II. rendű alperes: ...

A II. rendű alperes képviselője: Rátky és Társa Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Richter Attila ügyvéd)

A per tárgya: szerződés érvényessé nyilvánítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Miskolci Törvényszék 2.Pf.21.014/2020/4. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozatának száma:

Tiszaújvárosi Járásbíróság 3.P.20.030/2020/26. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 12.700 (tizenkétezer-hétszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] 2007. május 4-én az I. rendű alperes és a felperes jogelődje (E.... L..... A..... Zrt.) deviza alapú hitel és opciós szerződést kötött személygépkocsi vásárlása céljából. 2011. augusztus 13-án a felperes jogelődje a szerződést felmondta és felszólította az I. rendű alperest a fennálló tartozás megfizetésére, valamint a gépjárművet opciós joga alapján birtokba vette.

[2] 2014. március 14-én a felperes jogelődje az I. rendű alperessel szemben fennálló követelését a felperesre engedményezte. Az engedményezési értesítő szerint a lejárt követelést és a követeléshez kapcsolódó esedékessé vált és esedékessé váló ügyleti és késedelmi kamatát, járulékát és az azt biztosító mellékkötelezettségeket szerezte meg a felperes az engedményezéssel.

[3] A felperes a Tiszaújvárosi Járásbíróság előtt indult eljárásban 1.458.857 Ft tőke és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az I. rendű alperest. Az elsőfokú bíróság a 2.P.20.132/2018/35. számú ítéletével a keresetet elutasította; megítélése szerint a kölcsönszerződésben az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás tisztességtelen volt, emiatt a szerződés érvénytelennek minősül, ezért abból a felperes az I. rendű alperessel szemben marasztalási igényt nem érvényesíthet. A felperes fellebbezése folytán eljáró Miskolci Törvényszék a 2.Pf.21.014/2019/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A felperes keresete és az alperes védekezése

[4] A felperes módosított keresetében kérte, hogy a bíróság nyilvánítsa érvényessé a kölcsönszerződést és kötelezze az I. rendű alperest 542.791 Ft és járulékai megfizetésére.

[5] Az I. rendű alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. A II. rendű alperes ellenkérelmében arra hivatkozott, hogy nem indokolt a perbenállása, egyebekben a felperes keresetének teljesítését nem ellenezte.

Az első- és másodfokú bíróság ítélete

[6] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Megítélése szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 328. § (1) bekezdése alapján az engedményezés tárgya nem a jogviszony, hanem az abból eredő követelés, ezért az

engedményezéssel csak a követeléshez tapadó alakító jogok szállhatnak át, a szerződéshez kötődő alakító jogok nem. Az érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása olyan alakító jog iránti igény, amely a szerződéses jogviszonyt érinti, így az érvényessé nyilvánítást és elszámolást, a jogkövetkezmények levonását csak az engedményező kérheti. A felperesnek ezért nincs lehetősége arra, hogy az általa sem vitatottan érvénytelen kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítása iránt keresetet terjesszen elő, ez a jog csak a kölcsönszerződést megkötő engedményezőt illeti meg.

[7] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A fellebbezés indokaira tekintettel azt állapította meg: az rPtk. 329. § (1) bekezdése alapján az engedményezéssel az engedményes a régi jogosult helyébe lép, és átszállnak rá a követelést biztosító zálogjogból és kezességből eredő jogok is. Az engedményezés tárgya nem maga a jogviszony, hanem az abból eredő követelés, ezért nem jár azzal a joghatással, hogy a felperes a szerződéses jogviszonyba lépjen. Az engedményezés – a szerződésátruházással ellentétben – nem eredményezett alanyváltozást a szerződés tekintetében, ezért a kölcsön jogviszony – az engedményezéstől függetlenül – továbbra is a felperes jogelődje és az I. rendű alperes között áll fenn.

[8] A másodfokú bíróság szerint nem lehet különbséget tenni a szerződéshez vagy annak teljesítéséhez kapcsolódó alakító jogok között, az engedményezéssel az alakító jogok nem szállnak át az engedményesre. A szerződés érvényessé nyilvánítása tartalmilag a szerződés módosítását jelenti, amely mint alakító jog, nem szállt át a felperesre.

[9] A felperes a szerződés kapcsán alakító joggal nem rendelkezik, így még esetleges jogi érdeke esetén sem lehet alapos a keresete. A másodfokú bíróság szerint nem állapítható meg a felperes jogi érdeke a kereseti kérelem teljesítése körében. Önmagában az a körülmény, hogy a felperes vagyoni követelést támaszt az alperessel szemben, nem jogi, hanem gazdasági érdek. A jogi érdek fennállásához egy szerződés érvénytelenségére való hivatkozás kapcsán az szükséges, hogy az arra hivatkozó felet ért érdeksérelem másként – mint a szerződés megtámadása, illetve az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása – elhárítható ne legyen. A másodfokú bíróság szerint az engedményes az engedményezővel szemben érvényesítheti igényét arra hivatkozással, hogy az engedményezett követelés érvénytelennek bizonyult, ezért a jelen perben hiányzik a jogi érdekeltséghez a jogvédelem szükségessége.

[10] A másodfokú bíróság szerint, ha a szerződést a bíróság érvényessé nyilvánítaná, azzal a szerződés érvénytelensége egyik jogkövetkezményét alkalmazná. Ennek során a bíróság által alkalmazott elszámolás eredményeként juthatna pénzüsszeghez a szerződésben részes fél, ami nem a szerződésből, hanem annak érvénytelenségéből ered. Az engedményezési szerződéssel a felperes a szerződésből eredő követelést szerezte meg, így ezen a jogcímen az elszámolásból eredő pénzkövetelés nem illetheti meg.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[11] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és elsődlegesen a keresetének helyt adó, másodlagosan az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasító határozat meghozatalát kérte. Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet az rPtk. 1. § (1) bekezdésébe, 2. § (1) bekezdésébe, 234. § (1) bekezdésébe, 237. § (2) bekezdésébe, 328. § (1) és (4) bekezdésébe, 329. § (3) bekezdésébe ütköző módon jogszabálysértő. Álláspontja szerint az rPtk. engedményezésre vonatkozó hivatkozott rendelkezéseinek helyes értelmezése alapján az engedményesre azok a jogosultságok szállnak

át, amelyek a követelés érvényesítéséhez szükségesek. Ilyennek minősül az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonására irányuló igény, amelyre a 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 10. pontja értelmében sem kizárólag a szerződést kötő felek jogosultak. Utalt arra, hogy az engedményezést megelőzően az engedményező pénzügyi intézet jogi érdeke abban állt az I. rendű alperessel szemben, hogy neki tartozott az érvénytelenség jogkövetkezményeként. Ebből következik, hogy ha a II. rendű alperest engedményezés hiányában megilletné a jelen perben a keresetösségi jog, úgy az engedményezés következtében a felperest is megilleti az.

[12] A felperes szerint a perbeli követelés tekintetében még akkor is rendelkezik keresetösségi joggal, ha az engedményezés következményeként nem kérhetné a perbeli kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását. Az rPtk. 234. § (1) bekezdése és az azt értelmező 2/2010. (VI. 28) PK vélemény 10. pontja értelmében harmadik személyként jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a másik személyek között létrejött szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményei levonását kérje.

[13] Az I. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[14] A Kúria megállapítja, hogy nem álltak fenn a felülvizsgálati kérelemnek a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 408. § (2) bekezdése szerinti visszautasításának feltételei, mert az engedményezés joghatásaival kapcsolatban a bírósági joggyakorlat nem egységes. Erre figyelemmel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint, érdemben, a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta.

[15] A Kúriának a felülvizsgálati kérelem alapján abban a jogkérdésben kellett döntenie, hogy pénzügyi kölcsönszerződés engedményese – az engedményezési szerződés erre vonatkozó konkrét rendelkezése hiányában, kizárólag az rPtk. alapján – jogosult-e a bírósági ítélettel jogerősen érvénytelennek nyilvánított kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását kérni, és a kötelezettel szemben az engedményezett tartozást ezen a jogcímen követelni. A Kúria álláspontja szerint az rPtk. rendelkezéseinek értelmezéséből erre – az alábbiak szerint – nemleges választ kell adni.

[16] Az rPtk.1. § (1) bekezdése szerinti tárgyi és személyi hatályából, és a 2. § (1) bekezdésében alapelveként megfogalmazott, a személyek vagyoni és személyhez fűződő jogainak, továbbá törvényes érdekei védelmének elvéből nem következik, hogy az engedményes az engedményezéssel rá át nem szállt jogok tekintetében is jogvédelemre tarthatna igényt a megjelölt jogszabályi rendelkezések alapján. A fenti szabályokból – egyedi jogviszonyra vonatkoztatva annak szabályait – csak az a következtetés vonható le, hogy ha a jogalany igénye a vagyoni és személyi viszonyok körébe tartozik, akkor az rPtk. ehhez a jogviszonyhoz tartozó jogvédelmi igényt biztosítja. Ez a perbeli esetben nem sérült, a felperes bíróság előtt érvényesíthette, érvényesítette igényét. Az a kérdés, pedig, hogy a jogvédelem a peresített egyedi jogviszonyban sikeres lehet-e, már a jogviszonyra vonatkozó rPtk. szabályok tartalma alapján határozható meg. A perbeli esetben az rPtk. engedményezésre vonatkozó szabályai alapján ítéltető meg, hogy az engedményes az engedményezéssel milyen terjedelemben szerez jogosultságokat, mert csak ezek tekintetében lehet őt a hivatkozott alapvető rendelkezés alapján a közvetlen igényérvényesítési jogosultsággal rendelkező alanyi jogosultnak tekinteni.

[17] Az rPtk. 328. §-a alapján az engedményezési szerződéssel a kötelelem jogosultja, az engedményező átruházza az adott kötelelem kötelezettjével szembeni valamely követelését (vagy annak egy részét) az új jogosultra, az engedményesre. Az engedményezés következtében tehát az eredeti jogosultság (vagy annak egy része) tekintetében következik be alanyváltozás. A kötelelem egyéb elemei tekintetében az engedményezés nem jár változással: az engedményezés után is az engedményező és a kötelezett maradnak az eredeti kötelelem alanyai.

[18] Az engedményezés legfontosabb joghatása az rPtk. 329. § (1) bekezdése alapján a meghatározott követelés jogosulti pozíciójában bekövetkező alanyváltozás: az engedményes az eredeti jogosult, az engedményező helyébe lép. Az rPtk. 329. § (3) bekezdése szerint a kötelezett helyzete az engedményezést követően tartalmilag nem változik: az engedményessel szemben is felhozhatja az engedményezővel szembeni kifogásait, és beszámíthatja az engedményezővel szembeni követeléseit.

[19] Az rPtk. 329. § (1) bekezdése alapján a megszerzett követelést biztosító zálogjogból és kezességből eredő jogok is átszállnak az engedményesre, elősegítve ezzel a megszerzett követelés eredményes érvényesítését. Az rPtk. ezen túlmenően nem rendelkezik arról, hogy egyéb jogok átszállnak-e az engedményezéssel. A Kúria egyetért az eljáró bíróságok egybehangzó álláspontjával, hogy az engedményezés kapcsán különbséget kell tenni a követeléshez kapcsolódó és a szerződés egészéhez kapcsolódó jogok között. Az előbbiektől átszállnak a követelés átruházásával együtt, az utóbbiak viszont az rPtk. hivatkozott rendelkezései alapján nem, csak egy kifejezetten erre irányuló, jogátruházó szerződéssel kerülnének az engedményeshez.

[20] A felperes az eredeti kölcsönszerződésben nem volt szerződő fél, az engedményezés joghatásaként e szerződés vonatkozásában sem vált általános jogutóddá, és a felperes perlési jogosultságát a szerződéshez kapcsolódó jogok tekintetében az engedményezési szerződés sem alapozza meg. A szerződés létrejötte, érvényessége a szerződés egészét, annak minden rendelkezését érinti. A szerződés alanyait, a szerződő felek egymás közötti jogviszonyát érinti az, ha a kölcsönös és egybehangzó akaratnyilvánításuk ellenére a szerződéssel elérni kívánt cél – formai, tartalmi, akarat hiba miatt – mégsem valósul meg. Ezért az így kialakult helyzet jogkövetkezményeit is kizárólag a szerződést kötő felek jogosultak rendezni. Az érvénytelenség jogkövetkezményeivel kapcsolatos rendelkezési jog szükségszerűen a szerződés egészéhez és nem az abból eredő követeléshez kapcsolódó jog, ezért az – az engedményezési szerződés erre vonatkozó kifejezett rendelkezése hiányában –, az rPtk. alapján nem száll át az engedményesre.

[21] A Kúria álláspontja szerint a felperest kívülálló harmadik személyként sem illeti meg az érvénytelen kölcsönszerződés jogkövetkezményeinek levonása tekintetében keresetindítási jog az alábbiak szerint.

[22] A felperes felülvizsgálati kérelmében alaptalanul hivatkozott az rPtk. 234. § (1) bekezdésének a – 2/2010. (VI. 28.) PK. vélemény 10. pontja szerinti jogértelmezésre is figyelemmel – történő megsértésére. A Kúria rögzíti, hogy a 2/2010. (VI. 28.) PK. vélemény az engedményest nem nevesíti a szerződést kötő feleken kívülálló harmadik személyként. A PK. vélemény 10a. és 10b. pontjaiban általánosságban a szerződést kötő feleken kívülálló harmadik személy jogi érdekének fogalmát, tartalmát értelmezi. Az ezekhez a pontokhoz tartozó indokolás szerint a perbeli legitimáció vizsgálata során nem elegendő a felperes érdekeltiségének a bizonyítása, a felperes részéről „védendő jogi érdeknek” kell fennállnia az ügyben.

[23] Az engedményesnek az engedményezés alapján a követelés érvényesítésére keletkezik joga, azonban ha a követelés alapjául szolgáló szerződés érvénytelennek bizonyul,

önmagában az engedményezés nem alapítja meg az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonásához fűződő jogi érdeket.

[24] A bírói gyakorlat által kialakított elveknek megfelelően a szerződés érvénytelenségének megállapításához fűződő jogi érdek nem is engedményezhető (BH2001. 335.), azaz ezen az alapon sem vezethető le a felperes igényérvényesítési jogosultsága. A fenti PK véleményben hivatkozott jogértelmezés továbbá azt támasztja alá, hogy a szerződő feleken kívüli, harmadik személy – védendő jogi érdeke fennállása esetén is csak – a szerződő felek relációjában kérheti az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazását.

[25] A fentiek alapján az engedményes – mint az engedményező és a kötelezett között létrejött szerződésen kívülálló, harmadik személy – az rPtk. 234. § (1) bekezdése alapján sem jogosult arra, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazását közvetlenül a kötelezettel szembeni kérje.

[26] A Kúria mindezekre figyelemmel nem találta megállapíthatónak a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértéseket, ezért a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[27] rPtk. 328. §, 329. §

A döntés elvi tartalma

[28] Az engedményezésnél különbséget kell tenni a követeléshez kapcsolódó és a szerződés egészéhez kapcsolódó jogok között. Az előbbiek átszállnak a követelés átruházásával együtt, az utóbbiak – ideértve az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeivel kapcsolatos jognyilatkozatot is – viszont csak egy kifejezetten erre irányuló, jogátruházó szerződéssel kerülhetnek az engedményeshez.

Záró rész

[29] A Kúria a felülvizsgálati eljárásban pervesztes felperest a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint irányadó 83. § (1) bekezdése alapján kötelezte – figyelemmel a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdésére – az alperes felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére.

[30] A Kúria a döntését a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint irányadó 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül hozta meg.

[31] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Kúria

7

VI.Gfv.30.087/2021/7

Budapest, 2022. február 22.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Osztovits András s.k. előadó bíró,
Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró

hitelélül:

A kiadmány

S.K.

bíróági ügyintéző